

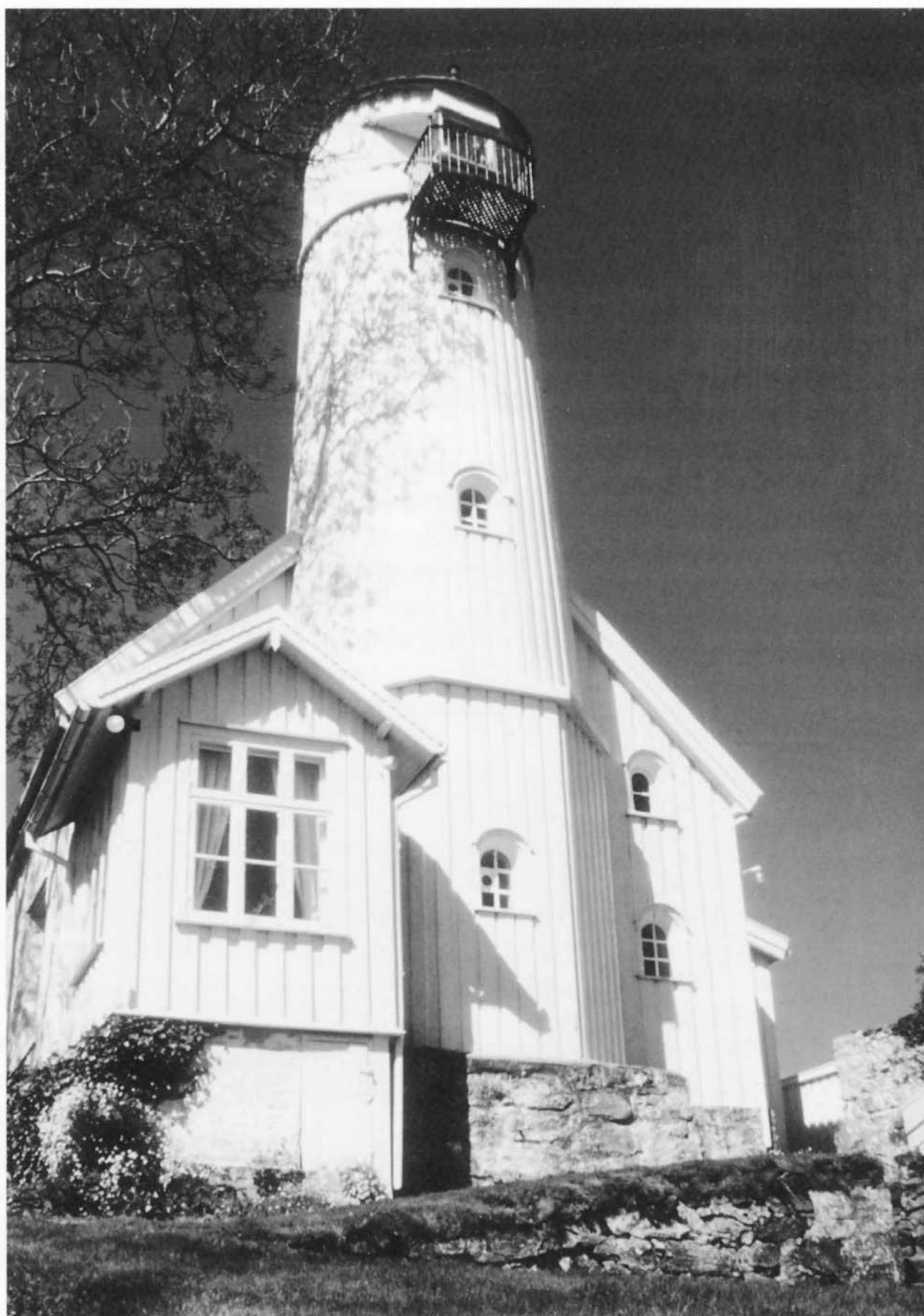
Årbok for Karmsund 2001-2002

Karmsund folkemuseum

Haugesund 2002

Haugesund Bok & Offset AS

Fyret.

Både tollstasjonen og fyret med tilhørende småhus gikk over i privat eie da de ble nedlagt. Begge eiendommene skiftet med tiden eiere. Fyreieendommen ble solgt på auksjon i 1905 til en los fra Bergen. Fyrbygningen fungerte også en tid som sommerbolig og senere som selskapslokale for Haugesund Seilforening. I 1927 ble fyreiendommen solgt til en innfødt Høyevardebu og brukt som bolig. Også tollstasjonen ble brukt til beboelse etter at den ble nedlagt.

Høyevardes skjebne

På begynnelsen av 1960-tallet ble begge eiendommene ekspropriert av Avaldsnes kommune, og de private eierne måtte flytte derifra. Årsaken til ekspropriasjonen var at kommunen ville stille tomtene til disposisjon for industriformål. Norsk Hydro hadde planer om å etablere et stort aluminiumsverk i området, og distriktet hadde behov for et nytt næringsgrunnlag etter at silda hadde forsvunnet. Industriselskapet bestemte seg for å legge sitt nye aluminiumsverk til Karmøy, og fyret og tollstasjonen inngikk i det 2300 mål store tomtearealet som Norsk Hydro overtok for å anlegge industri.

Da Norsk Hydro skulle planlegge byggingen av sitt nye aluminiumsverk, var plasseringen av kaien ut mot Karmsundet svært avgjørende. Det prosjekterte kaianlegget i strandlinjen omkring Høyevarde vakte reaksjoner. Det var flere som ønsket at fyrbygningen skulle bevares, og at det burde kunne la seg gjøre selv om kaianlegget ble gjennomført som planlagt. Fyret ville i så fall blitt stående som en sokkel innenfor selve kaien. Men på grunn av problemer under byggingen av kaianlegget, måtte kaien flyttes lenger sør enn opprinnelig beregnet. Bygningene på Høyevarde ble dermed stående fordi fabrikkianlegget ikke tok området i bruk. Høyevardes skjebne ble således avgjort av tilfeldige omstendigheter.

Bedriften hadde i utgangspunktet ingen planer om noen spesiell anvendelse av bygningene. De ble stående tomme i lengre tid og forfalle, og et gardsbruk vest for fyret ble revet. På midten av 1970-tallet besluttet bedriften at noe måtte gjøres med bygningene på Høyevarde. Det ble foreslått at de kunne settes i stand og brukes til representasjonsformål, og dette ble også vedtatt, fordi bedriften manglet egnede lokaler til dette formål i tilknytning til fabrikkstedet. Dermed kom rehabiliteringsarbeidet i gang med en kunstutdannet prosjektleder og en konservator som antikvarisk rådgiver. Tollhuset var ferdig rehabilitert i 1977, fyret i 1978, og i juli 1979 ble Høyevarde tatt i bruk. Bygningsmiljøet på Høyevarde ble således bevart fordi det representerte en bruksverdi som industriselskapet kunne dra nytte av.

Hevet standard

I og med at anlegget skulle fungere som gjestehus for Hydro, måtte det være representativt og i god forfatning. Den nye funksjonen krevde både endringer og tilføyelser. Anlegget er derfor med tiden blitt systematisk oppgradert og tilpasset den nye bruken.

Rehabiliteringsarbeidet involverte flere interesser. Prosjektlederen kjempet for sine estetiske interesser og konservatoren for de antikvariske interessene. Byggherren ivaretok næringsinteressene, og satte de økonomiske rammene og krav om at det skulle være komfortabelt og funksjonelt. De ulike interessene kom i konflikt med hverandre, og oppdragets mål - at det skulle fungere som gjestehus for Hydro - medførte at man måtte arbeide pragmatisk. Konservatoren og prosjektlederen måtte inngå kompromisser med Hydro, samt med hverandre, for å få det mest mulig autentisk og estetisk korrekt.

Prosjektlederen ønsket å bevare Høyevarde som et lite sted, tilnærmet likt slik det antagelig hadde vært tidligere. Prosjektlederen forestilte seg det hun kaller en «fattig-fin» embetsmannsstil, og hun forsøkte å holde seg til rette materialer ut ifra sine forestillinger. Interiørene skulle derfor ikke avspeile rikmannskultur og storindustri; det skulle være vanlig, norsk og tradisjonelt.

Anlegget som i utgangspunktet er «fattigslig» og enkelt, har imidlertid fått et mer fornemt uttrykk. Standarden er blitt hevet slik at stilen på interiørene slik de fremstår i dag, tilhører en høyere sosial klasse enn den de som bodde på Høyevarde opprinnelig tilhørte.

Empiremøblementet i tollstasjonens hall ble anskaffet av prosjektlederen for å skape et riktig førsteinntrykk. Foto: Norsk Hydro.

Konservatoren er kritisk til den sosiale nivåhevingen og den karakteren som interiørene har fått. Han påpeker i en reportasje i Hydros internblad at et problem ved vern gjennom bruk kan være at «byggherren gjerne vil gi et gammelt hus et sosialt preg som ligger høyere enn det som huset opprinnelig hadde» (Profil Magasin nr.2, august 1992). Det ser ut til at det er dette som også er tilfellet ved rehabiliteringsarbeidet på Høyeværde. Her skjer en tydelig estetisering og oppgradering av interiørene ved at prosjektlederen gjør dem flottene enn de var opprinnelig, til tross for at hun tar utgangspunkt i at det skal være omtrent slik hun tenker seg at det kan ha vært der tidligere.

Det «autentiske» har ifølge prosjektlederen også sine begrensninger, i og med at bygningene skal fungere i dag. For i det hele tatt å få midler måtte prosjektlederen gjøre stedet funksjonelt og komfortabelt. Men den komforten som trengs for å tilfredsstille de nye brukerne, harmonerer ikke med det såkalte antikvarisk korrekte. Konservatoren hevder det er en tendens i tiden at man skal gjøre den gamle kulturen komfortabel: Det skal være behagelig å bo i det gamle. En vil at det skal se ut slik det gjorde før, men man ønsker ikke problemene som fulgte med det gamle, slik som kulde, trekk og mørke. Det skal se ut som den gang, men være komfortabelt.

Hydro er interessert i maksimal utnyttelse av anlegget. Dette lar seg ikke gjøre uten å komme i konflikt med de antikvariske interessene og fører gjerne til at det må gjøres inngrep som går utover autentisiteten. Bevaringsarbeidet på Høyeværde er vern på brukers premisser, og konservatoren har dermed vært nødt til å ivareta de antikvariske interessene i rehabiliteringsarbeidet på industri-selskapets premisser.

Den komfortable salongen i tollstasjonen. Foto: Norsk Hydro.

Konservatoren berømmer den vekt som byggherren hele tiden har lagt på den antikvariske siden av prosjektet, selv om funksjonelle og rent estetiske hensyn oftest har veid tyngre enn kulturhistoriske. Han sier: «Hvis de ser en god løsning som både innfrir antikvariske og praktiske behov, så velger de den selv om den koster relativt mye» (Intervju 3B). Han framhever byggherrens utstrakte bruk av profesjonelle arkitekter til planlegging av bygninger, interiører og uteanlegg:

Bruken av slike fagfolk er bakgrunnen for at Høyevarde i dag er bevart med bibehold av sine vesentligste antikvariske kvaliteter, samtidig som nye elementer har fått sin positive egenverdi og bidrar til å fullstendiggjøre det opprinnelige miljøet (Bevaringsbrev 1995, Karmsund folkemuseums arkiv).

Tapt autentisitet kompenseres med andre ord med estetisk kvalitet i det nye. Men konservatoren hevder at anlegget har mistet såpass mye av sin autentisitet underveis at det ikke lenger spiller så stor rolle.

Eksteriørmessig er bygningene på Høyevarde godt bevart. Eksteriøret på fyret er autentisk. Det er heller ikke gjort store endringer på eksteriørene til de andre bygningene. Det har etter hvert blitt bygd en ny fløy på tollstasjonen for å utvide soveromskapasiteten, og en liten garasje som ser ut som et gammelt uthus, er blitt bygd inntil den tidligere steingarden. Også omgivelsene rundt bygningene er blitt oppgradert. Det har blant annet blitt laget en kunstig andedam på vestsiden av tollstasjonen.

Innvendig er det imidlertid gjort flere forandringer som i nokså stor grad har gått utover autentisiteten. Det måtte som nevnt gjøres inngrep i interiørene for å få husene mer komfortable; blant annet måtte det installeres elektrisk anlegg og legges opp rør til bad. Men det er kun gjort mindre inngrep i fyret. Dette på grunn av bygningens beskjedne størrelse: Fyret egnet seg ikke for sosiale sammenkomster, kun for overnatting. Prosjektlederen klarte derfor å bevare kjøkkenet i fyret med lave kjøkkenbenker, og det ble lagt inn kun ett bad. (Flere bad er kommet til senere). I tollstasjonen, derimot, måtte prosjektlederen rive vegger for å oppnå større rom som egnet seg for selskapelighet.

Fra karnappet i fyret. Foto: Norsk Hydro.

Det måtte også legges inn moderne kjøkken og badrom til hvert av soveværelsene i tollstasjonen. Vaskehuset nedenfor fyret, også kalt bakeriet, er gjort om til leilighet for intendanten på Høyeværde. Dessuten har naustet nedenfor tollstasjonen blitt rehabilitert og gjort om til et moderne møtelokale.

Høyeværde er et særegent gjestehus som klart skiller seg ut i forhold til andre gjestehus, inklusiv Hydros egne. De andre representasjonsstedene er gjerne staselige, pompøse og prangende. De er slik man forventer at et representasjonssted for et gigantselskap som Norsk Hydro skal se ut, mens Høyeværde sett i forhold til disse er enkelt og beskjedent. Men selv om anlegget på Høyeværde er spartansk i Hydros øyne, er det ikke sikkert at alle er av samme oppfatning. Andre vil kanskje heller karakterisere det som ganske så eksklusivt, i alle fall når det gjelder interiørenes fremtoning.

Norsk Hydro har mottatt flere utmerkelser for det arbeidet som er blitt gjort på Høyeværde. De har blant annet fått den prestisjetunge arkitekturprisen Europa Nostra og Karmøy kommunes vernepris. I 1999 ble bygningsmiljøet på Høyeværde fredet som følge av den nasjonale verneplanen for fyrstasjoner. Verneplanen, som har kommet til på grunn av avfolking og automatisering av fyrstasjonene, har som mål å bevare et representativt utvalg fyrstasjoner som kan fortelle Norges fyrhistorie. Høyeværde er blant de 84 fyrstasjoner og fem tåkeklokkeanlegg som er valgt ut for fredning ifølge den nasjonale verneplanen. Fredningen omfatter bolig med fyrtårn, tidligere bakeri/bolig, sjøbod, tidligere tollbod, naust/møterom og jordkjeller. I tillegg til bygningene omfatter fredningen odden der bygningene ligger og et område rundt fyrstasjonen. Det at Høyeværde nå er fredet, begrenser videre inngrep i bygningene og området rundt betraktelig.

Hydros gjestebud

Gjestehusets drift er basert på en idé om at det skal være et stort, betjent privathus med tjenerskap. Den ansatte intendanten fungerer som bestyrer og vert og bor i anlegget. Intendanten fremhever en kontrast som gir «dobbel effekt», og som kan sammenlignes med Karen Blixens Babettes Gjestebud: Når gjestene ankommer et lite, fattigslig sted, liggende på en odde, på et verksamråde, på en øy ytterst i havgapet, på det forblåste Vestlandet, forventer de ingen kulinarisk eller vinøs opplevelse. Det er derfor med hensikt at det her ikke spares på noe når det gjelder serveringen. Her serveres mat og drikke av ypperste kvalitet og klasse. Fem- til sjuretters middager med utsøkte viner er vanlig kost på Høyeværde. Da gjestenes forventninger ut ifra omgivelsene antagelig ikke er særlig høye, blir de overrasket over den utsøkte serveringen, og desto mer fornøyd og imponert. Dette er også den veloverveide hensikten. Måltidet og serveringen

skal være utsøkt og imponerende, også for de som er kjennere.

Ved store, viktige middager arrangeres en liten klassisk huskonsert, gjerne på husets Steinway-flygel, før gjestene går til bords. Det er helst profesjonelle kunstnere som brukes, og konserten skal sette standarden for kvelden. Det er med andre ord finkultur som kommer til uttrykk på Høyevarde, og dette begrunnes med at det er i tråd med ideen bak huset.

Tollstasjonens spisestue, hvor de kulinariske måltidene inntas.

Foto: Norsk Hydro.

Høyevarde er et eksklusivt gjestehus som ikke er tilgjengelig for hvem som helst. Det er ifølge intendanten ingen billig affære å arrangere middager og overnattinger på Høyevarde, så gjestene må være personer eller kunder av en viss viktighet. Ifølge en reportasje i Haugesunds Avis er stedet forbeholdt «hydrogjester man gjerne vil gjøre gode forretninger med. Eller notabiliteter som Karmøy og Haugesund gjerne vil gjøre ekstra stas på» (Haugesunds Avis 30.06.90). Prosjektlederen uttalte i samme avis:

Våre administrasjonsboliger er ikke toppsjefenes lekestuer. Velsmakende middager serveres alltid med en baktanke. Dette er arbeidslunsjer eller arbeidsmiddager. Administrasjonsboligene er rett og slett våre salgsboder.

Ved siden av servering og eventuell overnatting er derfor forhandlinger og mulige kontraktinngåelser viktige ingredienser i forbindelse med et besøk på Høyevarde.

Ifølge informasjonssjefen på Hydro Aluminium Karmøy har Høyevarde fått stor betydning for Hydros bevertning og ivaretagelse av gjester både nasjonalt og internasjonalt.

Kulturprofil

Hydros interesse for og støtte til kultur er et ledd i konsernets markedsstrategi. Virksomheten på Høyeværde bidrar i høyeste grad til profilering av konsernet, og industriselskapet bruker dette representasjonsstedet aktivt i sin profilering utad. Den er rettet mot konsernets kunder og et marked, og målet er å oppnå størst mulig avkastning. Gjestehuset på Høyeværde som ramme rundt forretningsvirksomheten blir på dette viset middelet som brukes for å oppnå et profittabelt mål.

De fleste kunder og samarbeidspartnere som kommer til Høyeværde, får inntrykk av at Hydro er en solid, kulturbevisst bedrift som bryr seg om å bevare kulturarv og er interessert i sine omgivelser. At konsernet kan skilte med et slikt særpreget og unikt representasjonssted, gjør at kundene blir overrasket og ikke minst imponert.

Hydro anvender også Høyeværde direkte i forbindelse med kultursponsing. Som del av sin kultursponsing sponser Hydro den årlige Filmfestivalen i Hauge-sund. Da fungerer Høyeværde som stjerne-reservat for de store personligheter innen filmbransjen som gjester Haugesund i anledning festivalen. De får servert eksklusive måltider i tollstasjonens fornemme spisestue, og de mest privilegerte, som for eksempel filmfestivalens hovedgjest, får overnatte i fyret.

Høyeværde er blitt et populært sted som virker tiltrekkende for ledelsen i konsernet, som igjen får positive tilbakespill fra gjester og kunder. Dette gjør at det i dag ifølge prosjektlederen nesten er åpen pengesekk, og de får lov til å bruke masse penger på vedlikehold av bygningene på Høyeværde. Hydros motiver for bevaringsarbeidet på Høyeværde er å oppnå gevinst gjennom bruk. Bevaring av bygningsmiljøet blir således en sideeffekt ved Hydros bruk av stedet.

Ekskluderende eksklusivitet

Ankomsten til Høyeværde er i dag fysisk begrenset da det ligger inne på et lukket område. Man må passere hovedporten og portvakta på Hydro Aluminiums industriområde for i det hele tatt å komme dit. Et alternativ er selvsagt ankomst fra sjøsiden, men der er det installert overvåkningskameraer og alarmsystemer for å hindre uvedkommende adgang. Ifølge informasjonssjefen på Hydro Aluminium Karmøy må de til enhver tid vite hvem som er inne på området. Dette for å unngå industrispionasje.

Stedet er kun tilgjengelig for Hydros kunder og gjester sammen med Hydros representanter, samt for utvalgte gjester. Det er lite tilgjengelig både for bedriftens ansatte, tidligere eiere, lokalbefolkning og for publikum ellers, og jo mindre tilgjengelig det er, dess mer eksklusivt blir det! Hvor åpent eller lukket er det

Bygningsmiljøet på Høyevarden sett fra sjøsiden. Foto: Norsk Hydro.

ønskelig fra Hydros side at stedet skal være? Informasjonssjefen på Hydro Aluminium Karmøy sier:

...det blir litt vel eksklusivt og fjernt. Jeg syns det er litt vemodig at en vakker perle ikke kan bli gjort tilgjengelig for flere. Men det er et fryktelig apparat, og det er praktisk vanskelig gjennomførbart å få det til. Vi er jo 1500 ansatte. I og med at det skal være ro over de som [oppholder seg på Høyevarde], (...) kan vi ikke trække ned der som vi vil, eller ta med matpakka og sitte på brygga når det er gjester der, og forhandlinger og lunsj [pågår]. Så det er en naturlig konsekvens av bruken av Høyevarde (Intervju 3B).

Informasjonssjefen mener det er lagt opp til at Høyevarde skal være ekskluderende, og hun kan heller ikke forstå de praktiske konsekvensene av noe annet.

Hvem er det så, utenom bedriften og Filmfestivalens gjester, som får lov til å komme til Høyevarde? Intendanten sier at siden Høyevarde er et kulturminne, lar han personer som er spesielt interessert få komme ned å kikke. Han velger ut hvem som skal få adgang, og det er særlig personer med profesjonell interesse slik som museumsfolk og andre faglig interesserte. Besøket er avhengig av at det ikke er gjester der, og at han selv er til stede. Konservatoren sier:

En gang (...) skulle vi være vert for en ekskursjon for Skandinavisk Museums-forbund, og da fikk vi komme på Høyevarde. Men det var jo et eksklusivt forum, det var jo museumsledere fra hele Norden, men jeg følte meg veldig beæret ved det at vi fikk komme der altså (Intervju 3B).

At konservatoren følte seg beåret i denne sammenhengen, til tross for at Skandinavisk Museumsforbund utgjorde et såkalt eksklusivt forum, sier en del om hvor eksklusivt og utilgjengelig Høyeværde er eller fremstår. Intendanten er imidlertid striks når det gjelder ikke-faglige besøkende, og tar ikke imot foreninger og lag som for eksempel Rotarys kvinneforening som vil ha utflukt til Høyeværde. Intendantens begrunnelse er at folk får komme hvis de har en grunn for det. Han sier at han ikke kan la det flyte ut; han kan ikke la alle gå og «trække rundt husene der» (Intervju 9). Det mangler ifølge intendanten ikke på fantasifulle forklaringer for å få komme på besøk. Han får også en del henvendelser fra folk som vil leie Høyeværde til bryllup og konfirmasjon, men det er ikke til utleie. Intendanten mener i likhet med informasjonssjefen at det ikke er praktisk gjennomførbart å åpne for publikum, men ifølge ham er det heller ikke ønskelig.

Man kan si at intendantens egen person bidrar sterkt til at Høyeværde blir eksklusivt og ekskluderende, ettersom han siler eller velger ut gjestene aktivt. Dette til tross for at det ikke bare er han som avgjør hvem som får komme, da han må følge Hydros retningslinjer. Det er derfor i realiteten ikke tilfellet, slik intendanten påstår, at de som er spesielt interessert, får adgang. For hva innebærer «spesielt interessert»? Inkluderer det også dem som har spesiell personlig interesse av å komme dit? Det viser seg at det ikke er tilstrekkelig å være spesielt interessert på det personlige plan. For å få innpass hos intendanten og dermed adgang til Høyeværde må man være faglig interessert.

Ønsket om å få komme tilbake

Det er flere personer som enten selv har bodd på Høyeværde tidligere, eller som er etterkommere av de familiene som har bodd der, som ønsker å få komme og se stedet igjen. Det er imidlertid ikke så enkelt for dem å få adgang.

Enkelte personer, deriblant noen av dem som måtte flytte da Hydro kom og etablerte industri her, uttrykker bitterhet og misnøye og synes det er leit at Høyeværde ikke er tilgjengelig for dem. Andre har akseptert at det er uaktuelt å få komme dit. For noen er det deres barndomshjem, andre er etterkommere av de som har bodd her tidligere, og vil gjerne besøke stedet der slekten deres kommer fra.

Noen av de tidligere eierne har vonde minner og synes at Hydro kunne vist litt omtanke for dem som ble rammet og måtte flytte derifra. Det er flere som synes at Hydro burde gjort stas på dem som bodde der tidligere, og som ble jagd bort, ved for eksempel å invitere dem til Høyeværde i en eller annen forbindelse.

Intendanten og informasjonssjefen har ulike innstilling til hvorvidt Høyeværde skal være tilgjengelig eller ikke. Mens informasjonssjefen skulle ønske at Høyeværde var mer åpent for enkelte, vil intendanten ha det mest mulig lukket. For

ham er det viktig å bevare eksklusiviteten i så høy grad som mulig, det vil si ved å la færrest mulig få adgang, og ved at de få utvalgte gjerne er representanter for en kulturell elite. Det eksisterer heller ingen kommunikasjon mellom intendanten og de tidligere eierne. Dette gjør det vanskelig for de sistnevnte å få adgang. Informasjonssjefen, derimot, er imøtekommende og viser forståelse blant annet overfor de tidligere eierne, som ble fratatt hus og hjem, og som ønsker å få komme tilbake til gamle tomter. Derfor er hun villig til å åpne opp for dem som har slektsrelatert tilknytning til stedet. Hun mener imidlertid at Hydro og Høyevarde allerede har vært ganske imøtekommende både på store og mindre grupper av etterkommere, og hun har selv vært med på å ta imot flere familiebesøk. Hun uttrykker likevel at det kan være vanskelig å definere hvem som er såkalte reelle etterkommere:

Har de bodd på Høyevarde, eller har deres bestemor bodd på Høyevarde, så har vi prøvd, så langt jeg vet, å innfri en del ønsker. Men å komme til det når de selv har lyst eller har gjester, det er vanskelig [da man av hensyn til at] det ligger inne på et avstengt fabrikkområde som både av sikkerhetsmessige grunner og [frykt for] industrispionasje, må ha regulert hvem som [befinner seg der]. Men man kunne jo ha løst det ved at det hadde vært et par åpne dager i året, eller helger da, hvor man hadde en bussomvisning og en vandring på Høyevarde, også ut igjen. Også kunne man lagt til rette at dette ble mulig å besøke for de som da kom på de bestemte dagene. Men vi har så mange ting vi burde ha gjort, og det er ikke alltid vi får gjort alt vi «kanskje» burde ha gjort (Intervju 8A).

Informasjonssjefen sier at de sikkert etter manges mening burde gjort mer for omverdenen og de opprinnelige eierne, men tiden og budsjettene strekker ikke til.

De tidligere eierne deler i dag ønsket om å komme tilbake til Høyevarde for å se og oppleve bygninger og omgivelser på nært hold igjen. Dette viser at stedet fremdeles er betydningsfullt for dem. Følelsen av tilhørighet til stedet blir antagelig ekstra sterk for dem som måtte flytte mot sin vilje, og det er ikke usannsynlig at Høyevardes utilgjengelighet medfører at de tidligere eiernes ønske om å komme tilbake blir intensivert. De er fortsatt knyttet til Høyevarde, og for dem blir det viktig å få oppleve stedet igjen, noe som også kan ha en sammenheng med måten stedet ble tatt ifra dem på.

Avslutning

Man kan slå fast at Høyevarde er utilgjengelig for folk flest. Det er vanskelig å få adgang til stedet, det er privateid, det brukes i forretningssammenheng og konsernet ønsker å holde det for seg selv. I Norge kan man frede et kulturminne i kraft av Kulturminneloven. Ifølge Riksantikvarens mann finnes det imidlertid ingen lov som sier at folk kan komme til et kulturminne når de selv ønsker det og si: «Jeg vil se det!», uavhengig av om det er i privat eller statlig eie. I andre land, eksempelvis Estland, tilsier Kulturminneloven at folk kan komme å betrakte alle kulturminner fra utsiden på dagtid. Utfra norske forhold kan imidlertid Norsk Hydro velge å holde Høyevarde for seg selv. Det er bruken av kulturminnet Høyevarde som del av industrikonsernets representasjon og profilering som fører til at det blir eksklusivt og ekskluderende, og dermed utilgjengelig for allmennheten.

På tross av dets utilgjengelighet representerer Høyevarde en verdi i landskapet og lokalsamfunnet som et miljøskapende element. Som Riksantikvarens mann sier:

Høyevarde er utilgjengelig for de fleste dødelige, men det ligger jo der som en del av kystkulturlandskapet. Det er jo veldig bra at det ligger der. Det hadde vært ti tusen ganger verre hvis det hadde blitt jevnet med jorden. Det er på en måte på plass i strukturen (Intervju 4A).

Bygningsmiljøet på Høyevarde er blitt godt bevart i Hydros regi. Industriselskapet har investert mye penger i anlegget. Det er blitt oppgradert og blir jevnlig vedlikeholdt. Noen synes kanskje at det har blitt for mye av det gode, særlig sett i forhold til de betydelige endringene i bygningenes bruksfunksjon. En kan hevde at fyret og tollstasjonen på Høyevarde nærmest har endt opp med å være en eksklusiv kulisse for de kulinariske måltidene, «finkulturen» og forretningsvirksomheten som finner sted der.

Det er også et paradoks at Høyevarde ikke ble fredet som fyrstasjon, men som gjestebolig for et industrikonsern. Høyevardes skjebne var imidlertid avgjort lenge før den nasjonale verneplanen for fyrstasjoner kom på banen.

Kilder:

Artikkelen er skrevet med utgangspunkt i «Kampen om Høyevarde - et privat kulturminne som arena for interessekonflikt», min hovedfagsoppgave i Kulturvitenskap, studiegren etnologi, ved Universitetet i Bergen, høsten 2000. Hovedfagsoppgaven tar utgangspunkt i intervjuer med ni personer som har en forbindelse eller kjennskap til Høyevarde på forskjellig vis.

Monrad-Krohn, Danckert 1997: Norske fyr. Nasjonal verneplan for fyrstasjoner. Riksantikvarens rapporter nr. 24. Oslo: Riksantikvaren.

Haugesunds Avis 30.06.90: Perlen ved Karmsundet.

Profil Magasin nr. 2, august 1992: Greske søyler og røde loft.

Bevaringsbrev 22.06.95: «Høyevarde fyr - bevaringsarbeidet», redegjørelse skrevet av konservatoren. Karmsund folkemuseums arkiv.